ABDULLAH BİN AHMED BİN HANBEL

Tanınmış hadîs hafızlarından. Künyesi, Ebû Abdurrahmân'dır. 213 (m. 828) senesinde doğup, 290 (m. 903) senesi Cemâzil-

âhır de vefât etti. Cenâze namazını kardeşi Sâlih'in oğlu Züheyr kıldırdı. Tibin kapısı mezarlığına defn edildi. Rivâyete göre, orada bir Peygamberin (aleyhisselâm) kabri bulunduğu için, oraya defn edilmesi için vasıyyette bulunmuştur. Bağdâdlıdır. Ahmed bin Hanbel hazretlerinin oğludur. Her bakımdan babasından çok istifâde etmiş, onun terbiyesinde yetişmiştir. Abdullah bin Ahmed bin Hanbel, babasından, Abdullah Âlâ bin Hammâd, Kâmil bin Talha, Yahyâ bin Maîn, Ebû Hayseme, Züheyr bin Harb, Süveyd bin Sa'îd, Zekeriyyâ bin Yahyâ bin Hammûveyh, Muhammed bin Ebî Bekir gibi büyük âlimlerden (r.aleyhim) ilim alıp, rivâyetlerde bulunmuştur. Kendisinden de, Abdullah bin İshâk el-Medâinî, Yahyâ bin Sa'îd, Abdullah en-Nişâbûrî, Ebû Alî bin Savvâf, Muhammed bin Muhal gibi zâtlar (r.aleyhim) ilim alıp, rivâyette bulunmuşlardır. Hadîs ilminde sika (güvenilir) bir âlimdir. Nesâî, ondan iki hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir.

Eserleri şunlardır: "ez-Zevâid: "Babası Ahmed bin Hanbel hazretlerinin "Zûha Kitabı" üzerine yaptığı ilâvelerdir." "Zevâid-ül-müsned" (Bu kitabında babasının Müsnedi üzerine onbin hadîs-i şerîf civarında ilâve yapmıştır.) "Müsned-i Ehl-i Beyt" ve "Sülâsiyyât"dır.

Âlimlerin hakkında buyurdukları:

Abbâs ed-Devrî: "Babası Ahmed bin Hanbel hazretlerinden duydum. Abdullah çok ilim elde etti."

Ebû Ali es-Savvâf: Abdullah bin Ahmed bin Hanbel; "Sözlerimin hepsi, babamın söyledikleridir. Onları iki veya üç defa babamdan duymuşumdur." derdi.

Ebû Hüseyn bin Münâdî: "Abdullah bin Ahmed bin Hanbel kadar babasından fazla rivâyette bulunan, ilim nakleden kimse görmedim: Çünkü babasından Müsnedini dinlemiş, nâsih, mensûh, târih, tefsîr, hac ve daha başka mevzûlarla ilgili çok şeyler bildirmiştir."

İbn-i Adiy: "O babasının yanında yetişti. İlimde yeri büyüktür. Sadece babasının tavsiye ettiği kimselerden ilim alıp, yazmıştır."

Ebû Bekir el-Hilâl: "O, sâlih, doğru sözlü, hayası çok olan bir zât idi."

Abdullah bin Ahmed bin Hanbel, hadîs-i şerîf husûsunda çok titiz idi. Bir hadîs-i şerîfi önce babasına arz eder, eğer babası o sözün hadîs-i şerîf olarak alınmasını uygun görürse alır, yoksa almazdı.

İmâm-ı Şafiî hazretlerinden de çok ders almıştır. Hasen bin Muhammed ez-Zegferânî, "İmâm-ı Şafiî'den (radıyallahü anh) hangi kitabı okuduysam, mutlaka o dersde Abdullah bin Ahmed bin Hanbel de hazır bulunurdu" demiştir.

Bildirdiği hadîs-i şeriflerden ba'zısı:

Babam, Ebû Hüreyre'den şu hadîs-i şerîfi bildirdi. Resûlullah efendimiz buyurdu ki: "Ramazan ayı gelince, rahmet kapıları açılır, Cehennem kapıları kapanır ve şeytanlar zincire vurulur." Ben bunu duyunca babama; Fakat, Ramazan olduğu halde insanlar sar'a hastalığına yakalanmaktadır. Bu nasıl oluyor, diye sordum. Bunun üzerine, babam bana: "Hadîs-i şerîf böyledir. Bu husûsta artık konuşma" dedi. Sonra yine Ebû Hüreyre'den (radıyallahü anh) şu hadîs-i şerîfi nakletti. Resûlullah efendimiz (aleyhisselâm) "Bir kimse Ramazan-ı şerîf orucunu, inanarak ve sevâbını Allahü teâlâdan umarak tutarsa, geçmiş günahları af ve mağfiret olur" buyurdu.

"Allahü teâlâ ehl-i bid'atı (Peygamberimizin (aleyhisselâm) ve O'nun dört halifesi zamanında bulunmayıp da, dinde sonradan meydana çıkarılan, uydurulan sözlere, yazılara, usûllere ve işlere ibâdet olarak inanıp, yapan ve yaptıranları) sevmez."

Abdullah hazretleri babasına: "Sen, kitap va'z etmeyi (ortaya koyup; yazmayı) iyi görmediğin halde, "Müsned" kitabını, niçin yazdın?" dedi. Ahmed bin Hanbel (radıyallahü anh): "Ben

onu, insanlar Resûlullah efendimizin (aleyhisselâm) sünnet-i seniyyesinde ihtilâf ettikleri zaman, müracaat kitabı olarak yazdım” cevâbını verdi.

Ahmed bin Hanbel buyurdu: “Yahyâ bin Maîn ile beraber San’a’ya gitmiştik, ikindi namazı sıralarında oraya vardık. Büyük âlim Abdürrazzak’ın evini sorduk. “Ramade” denilen köyde olduğunu söylediler. Orası San’a’ya yakın bir yerdi. Yahyâ bin Maîn San’a’da kaldı. Ben o köye kadar gittim. Çünkü, Abdürrazzak denen âlimle görüşmeyi çok istiyordum. Köye varınca, evini sordum. Bana evi gösterdiler. Evin yanına gittim. Orada oturup bekledim. Akşam namazından az önce, mescide gitmek üzere evinden çıktı. Hemen yanına koştum. Elimde seçtiğim ba’zı hadîs-i şerîfler vardı. Yanına yaklaşınca, “Selâmün aleyküm. Allahü teâlâ sana merhamet eylesin. Ben uzaklardan geldim. Bana şu hadîs-i şerifleri okur musun?” dedim. Bana “Sen kimsin?” diye sordu. Ben de “Ahmed bin Hanbel’im” dedim. Bu sözüm üzerine, tevâzu ile döndü. Beni kendisine doğru çekti. “Vallahi, sen Ebû Abdullah’sın” ya’nî Ahmed bin Hanbel’sin dedi. Sonra, elimdeki hadîs-i şerifleri aldı. Okumaya başladı. Karanlık basıncaya kadar devam etti. Sonra bakkâldan, aydınlatacak bir şey istedi. Bana o hadîs-i şerîfleri bitinceye kadar okuyuverdi.”

Bizim evin bulunduğu sokakta bir dükkân vardı. Oraya birisi gelince babam onunla orada sohbet eder, konuşurlardı. Yine bir gün birisi gelmişti. Bana, “Babana Ebû İbrâhîm geldi, de, buraya gelsin” dedi. Ben babama haber verdim. Biraz sonra babam geldi. İkisi beraber dükkânda oturdular. Babam bana: “Ebû İbrâhîm, iyi ve sâlih bir kişidir” buyurdu. Sonra Ebû İbrâhîm’e “Anlat, yâ İbrâhîm!” dedi. O zât şöyle konuştu: “Falanca kilisenin yakınındaki bir yerden yola çıkmıştım. Bu sırada rahatsız oldum. Yola devam etmem mümkün değildi. Kendi kendime, keşke şu yakındaki kilisenin yanında olsaydım, belki orada bulunan rahibler beni tedâvi ederdi, diye düşünüyordum. O anda bir de ne göreyim, bir arslan bana doğru geliyor! Nihâyet arslan yanıma kadar geldi. Zarar vermek için gelmediği, durumundan belli idi. Hattâ, sırtına bineceğim bir şekilde bana yaklaştı. Ben de sırtına bindim. Yakınında bulunan kilisenin yanına gelince, beni oraya bıraktı. Rahibler kiliseden bu manzarayı görmüşlerdi. Bir arslanın bana karşı böyle boyun eğmesine şâhid olan rahiblerin hepsi müslüman oldular. Onların sayıları dörtyüzidi” dedi. Ebû İbrâhîm, sözünü bitirince, babama “Yâ Ebâ Abdullah! Şimdi sen de bir şeylerden bahset bakalım” deyince, babam, şöyle bir şey anlattı: Hac zamanı bir hayli yaklaşmıştı. Bir gece rü’yâ gördüm. Rü’yâmda Resûlullah efendimizi (aleyhisselâm) görmiyeyim mi? Bana “Yâ Ahmed” buyurdular, o anda ben uyandım. Sonra yine uykuya daldım. Tekrar efendimizi (aleyhisselâm) gördüm. Bana “Yâ Ahmed hac et” buyurdular. Sonra uyandım, hazırlığa başladım. Benim âdetimdir, bir sefere çıkacağım zaman, azık olarak biraz ekmek alırdım. Yine öyle yaptım. Sabahleyin Kûfe tarafına doğru yola çıktım. Günün bir kısmını yürüdükten sonra, kendimi Kûfe’de buldum. Halbuki daha çok yolum vardı. Hemen mescide gittim.

Orada güzel yüzlü, güzel kokulu bir gençle karşılaştım. “Selâmün aleyküm” dedim. Sonra tekbir alıp, namaza durdum. Namazımı bitirince ona “Allahü teâlâ sana merhamet etsin. Acaba buralarda, hacca gidecek kimse kaldı mı?” dedim. Bana “Bekle, şimdi bir kardeşimiz gelir” dedi. Biraz sonra, hâli, benim hâlime benziyen birisi geldi. Bu zât, o gence, “Allahü teâlâ sana merhamet etsin, ne olur, sen de bizimle gelsen” dedi. Genç, “Eğer yanımızdaki Ahmed bin Hanbel ise, o yol arkadaşlığı yapar” dedi. Bunun üzerine, onun Hızır olabileceği aklıma geldi. (Hızır, İbrâhîm aleyhisselâmdan sonra, yaşamış ya bir nebî (peygamber) veya velîdir. Zülkameyen askerinin reîsi (komutanı) idi. Mûsâ (aleyhisselâm) ile yolculuk yaptı. Muhammed aleyhisselâmın ümmetinden değildir. Fakat, rûhu, ba’zı velîlere feyz vermiştir. Öldükten sonra rûhu insan şeklinde görünüp, garîblere yardım etmektedir.) Sonra, yanımdaki o zâta “Yanında yiyecek var mı?” diye sordum. O “Sen bildiğinden, ben de bildiğimden yiyeyim” dedi. Biz

yemeğimizi yerken, o genç yanımızdan kayboldu. Üç gün sonra, Mekke-i mükerremeye varmıştık. Bir de ne görelim, o genç Mekke-i mükerremede idi.

Abdullah bin Ahmed bin Hanbel hazretleri buyurdular ki; “Babam Müsned kitabını yediyüzbin hadîs-i şerîf arasından seçerek derlemiştir.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) El-A’lâm cild-4, sh. 65

2) Tehzîb-üt-tehzîb cild-5, sh. 141

3) Tabakât-ı Hanâbile cild-1, sh. 180

4) Tezkiret-ül-huffâz cild-2, sh. 656